

**Позиция на Център за приобщаващо образование относно
Проект на Наредба за приобщаващото образование**

Център за приобщаващо образование подкрепя усилията на Министерство на образованието и науката за въвеждане на приобщаващото образование на практика във всички детски градини и училища. Считаме, че благодарение на тези усилия философията на приобщаващото образование бива все по-професионално и, разбира се, хуманно приемана от експертите в образователната система и че все повече педагогически специалисти ясно осъзнават, че то не се отнася само до децата със специални образователни потребности или „в риск“, а цели всяко дете, всеки родител и всеки учител да се чувстват подкрепени и приобщени. Запознати сме с факта, че и тази година Министерството неведнъж инициира срещи за изслушване на активните участници в дискусиите за необходимостта от промени и намаляване на административната тежест за училищата и детските градини.

През м. юли 2017 г. в Министерството бе сформирана работна група за изготвяне на проект за изменение и допълнение на Наредба за приобщаващото образование.

Считаме, че процесът на консултиране в подобна работна група следва да включва по-широк кръг и представителство на различни специалисти от сферата на образованието, имащи отношение по новия вариант на наредба, и повече представители от гражданския сектор, за да бъдат истински приети и устойчиви направените промени. Център за приобщаващо образование взе участие в работната група и отправи своите предложения, които за съжаление, не са отразени в публикувания за обществено обсъждане проект на Наредба. Изразяваме опасението, че част от променените текстове в Наредбата биха затруднили вместо улеснили директорите и педагогическите специалисти при прилагането на документа. По този повод представяме отново нашите предложения за промени в Наредбата, като изразяваме надежда, че ще бъдат взети предвид:

1. Предлагаме **всяко училище, според своите потребности и възможности/ресурси, да бъде свободно да вземе самостоятелно решение относно това дали да определи със заповед координатор или координиращ екип**. Смятаме, че задължителното **заменяне на „координирация екип“ с „координатор“** може да доведе до свръхнатовареност на отделното лице, изпълняващо тази роля. Това е особено валидно за по-големите училища. В тях не само координаторът би бил натоварен с непосилни за него отговорности, но и това ще усложни и забави цялостния процес на работата по приобщаване. В допълнение, предлагаме отговорностите на координатора/координирация екип да се запазят като част от стандарта,

макар и под формата на приложение към него, за да има яснота каква е тяхната роля и отговорностите им да не бъдат вменявани на другите екипи. Това ще гарантира плавност и ясно разпределение на ролите при осъществяване на процеса на подкрепа.

2. Предлагаме **оценка на риска от обучителни затруднения да се извършва на всички деца на 5 или 6 години в подготвителните групи, без значение дали са преминали през ранно оценяване на 3 или 3,5 г.** Важно е разбирането, че детското развитие не е статично, а изключително динамично като процес, и смятаме, че извършването на една-единствена оценка за целия период е крайно недостатъчно. Без значение какъв е бил резултатът от ранното оценяване, той може да е коренно различен след 2-3 години, тъй като при всяко дете има вероятност междуременно да са възникнали обучителни затруднения, или появилите се на по-ранен етап да са били овладени впоследствие. По този начин ще се осигури пълна картина на ранния риск от обучителни затруднения, което ще позволи възможно най-рано да започне оказването на подкрепа на детето и родителите му, в случай на идентифициране на някакви затруднения. Предлагаме и в чл. 11., касаещ ранното оценяване на развитието на детето и на риска от обучителни затруднения и обучението на педагогическите специалисти, които ще извършват оценяването, да бъде заложен ясен срок, в който специалистите от Държавния логопедичен център и от РЦПППО да проведат това обучение (пример: до края на/началото на текущата/следващата учебна година).

3. Бихме искали отново да повдигнем въпроса за **финансирането на общата подкрепа в частта превенция на затрудненията**, като считаме, че е нужно да бъде осигурено допълнително заплащане за учителите и специалистите, които оказват такава. А също така и за заплащането на координатора/координиращия екип по подкрепата.

Обръщаме внимание, че въпросът за финансиране на допълнителната подкрепа в частта деца в риск продължава да е неясен.

4. Подкрепяме предложенията на колеги, също взели участие в работната група, за **облекчаване на Процедурата за обезпечаване на специалисти**, когато училището или детската градина не може да осигури такива.

В същото време, идентифицираме и необходимост от това МОН да изготви стандарт за качество, който да се използва при прилагане на разпоредбите на чл. 125 (Качеството на предоставянето на ресурсното подпомагане в детските градини, училищата и центровете за подкрепа на личностното развитие се наблюдава от регионалния център за подкрепа на процеса на приобщаващото образование.). По този начин образователната система ще

гарантира качеството на предоставянето на ресурсно подпомагане и ще го проследява с измерими показатели и норми.

5. Подкрепяме предложенията на Национална мрежа за децата за **необходимост от преглед и актуализация на механизма за противодействие на училищния тормоз**. Предложенията, които бяха изпратени до работната група, касаят актуализация на Механизма и алгоритъма за неговото осъществяване, и са разработени от училищни психолози и педагогически съветници в страната, но не бяха приети. В тази връзка подкрепяме колегите си от НМД в предложението им към МОН да организира отделна работна група по темата, която да е фокусирана върху преглед и актуализация на съществуващите механизми, за да се отговори на актуалната ситуация и на нуждата на различните заинтересовани страни за определяне на ясни роли и отговорности.

6. С оглед ефективно прилагане на стандарта, настояваме **принципите на приобщаващото образование да бъдат запазени** в текста на Наредбата, а не само да останат споменати с препратка към принципите в ЗПУО. Вярваме, че изброяването им в настоящата действаща наредба насочва вниманието на педагогическите специалисти именно върху философията на приобщаващото образование и апелираме те да бъдат запазени.

В допълнение, отново предлагаме в широка коалиция **да бъде разработена пътна карта, която да планира в следващите от 3 до 5 години визия и конкретни действия за въвеждане на приобщаващото образование** в детската градина и училището. Пътната карта следва да включва насоки за осъществяване на практика на подкрепата за личностно развитие; осигуряване на квалификация на всички учители и специалисти; осигуряване на задължителен 6 месечен стаж в училища и Центрове за подкрепа на процеса на приобщаващо образование; да се предвиди гъвкав и диференциран механизъм за нейното финансиране.

7. На първо място, **апелираме да бъде запазена навсякъде в Наредбата следната формулировка „родител, представител на детето или лицето, което полага грижи за детето“**, а не да се използва единствено думата „родител“ с цел олекотяване на текстовете. Считаме, че последното е предпоставка за поява на недоразумения, ако буквално се четат и прилагат текстовете, както и в някои случаи – на ощетяване и погазване правата на детето и/или на неговия настойник, попечител или лице, полагащо грижи.

Второ, предлагаме да бъде запазена възможността оценката на индивидуалните потребности на деца и ученици да се извършва и по инициатива на родителя, представителя на детето или лицето, което полага грижи за детето. По този начин родителите ще разполагат с

реална възможност да взимат решения и да бъдат инициативни по отношение образованието на собствените им деца и да работят в синхрон с учителите и специалистите в полза на детето.

8. За улеснение на учителите и специалистите в училище и подпомагане на ежедневната им работа в синхрон с поставените държавни изисквания, предлагаме споменатата в чл. 78, ал. 3 Карта за оценка на индивидуалните потребности на детето или ученика да бъде запазена като приложение към Наредбата. В допълнение, предлагаме МОН да организира и предостави във възможно най-кратки срокове на директорите, учителите, специалистите и екипите във всички детски градини и училища набор от минимален брой **необходими инструменти, методологии и помагала за осъществяване на обща подкрепа в частта превенция на обучителните затруднения**, вкл. скрининг за детските градини, както и за осъществяване на оценка на потребностите на децата и учениците за предоставяне на допълнителна подкрепа на деца със СОП, деца в риск, деца с изявени дарби, деца с хронични заболявания.

Оставаме в очакване Министерството да отрази в новата Наредба предложенията на неправителствения сектор. Също така, изразяваме надежда, че Министерството активно ще се ангажира с комуникиране и разясняване на променените текстове в Наредбата. Всички участници в разписването на Наредбата от 2016 г. се увериха, че са необходими целенасочени усилия за по-добра информираност във връзка с новите изисквания към педагогическите специалисти. Опитът показва, че това би гарантирало плавно и устойчиво прилагане на промените и недвусмисленото им разбиране от страна на специалистите.

В заключение, бихме искали да Ви информираме, че Център за приобщаващо образование има разработен онлайн курс „Запознаване с приобщаващото образование“. Курсът е напълно безплатен и е достъпен за всеки учител, специалист или родител, който би искал да се запознае с основните принципи и философия на приобщаващото образование. След като успешно го пилотирахме сред 2000 потребителя, отправяме покана към МОН да популяризира широко курса сред учители, специалисти и директори, защото вярваме, че ще им бъде от полза. Линк към страницата на курса: <http://priobshti.se/trainings/elektronen-kurs-zapoznavane-s-priobshtavashtoto-obrazovanie>

01.09.2017 г.

Център за приобщаващо образование